

Philips Pensioenfonds

Beschrijving MVB-beleid

Inhoudsopgave

Beschrijving MVB-beleid

(laatste update: april 2025)

1	MVB-beleid	3
1.1	Inleiding	4
1.2	Beleid - Keuze voor beleggingen	6
1.3	Beleid – Stewardship	13
1.4	Uitvoering – Keuze voor beleggingen	17
1.5	Uitvoering – Stewardship	20
1.6	Verantwoording over MVB	23

1 MVB-beleid

1.1 Inleiding

We willen als institutionele belegger onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. We vinden het belangrijk om bij de wijze waarop we daar invulling aan geven de wensen van onze deelnemers mee te nemen. In 2019 is gestart met een herijking van onze ambitie op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Een belangrijk onderdeel daarvan was een uitgebreid deelnemersonderzoek dat in 2020 is uitgevoerd. Uit het onderzoek onder deelnemers bleek een groot draagvlak voor MVB. Deelnemers ondersteunen het idee van het Algemeen Bestuur om meer bij te dragen aan een aantal duurzame ontwikkelingsdoelen¹ die internationaal worden nagestreefd door de aangesloten landen van de Verenigde Naties (de zogenaamde Sustainable Development Goals oftewel de SDG's). Hieronder leggen we op hoofdlijnen uit hoe we MVB invullen.

Met het MVB-beleid willen we enerzijds de beleggingsportefeuille een duurzamer en verantwoord karakter geven dan het bredere beleggingsuniversum. Anderzijds willen we dat milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel "ESG-aspecten") bij beslissingen in de beleggingsketen adequaat worden meegenomen omdat wij ervan overtuigd zijn dat deze financieel relevant zijn (vaak op de lange termijn). Dat laatste betekent niet dat we enkel 'groen' beleggen, en daar willen we eerlijk en transparant over zijn.

Wij zijn ervan overtuigd dat de manier waarop wij MVB invullen prima samengaat met onze financiële ambitie. Met sommige onderdelen dragen we positief bij aan het risico-rendement profiel van de beleggingen, bij keuzes waar dat niet het geval is maken we de keuzes op zo'n manier dat deze de financiële ambitie niet in de weg staan.

Het MVB-beleid is met name gebaseerd op:

- Informatie over de wensen van onze deelnemers
- Internationale richtlijnen verantwoord *ondernemen*
 - De OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles (UNGP's) en Global Compact (worden onderschreven) en daarbij gebruiken we het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad
- Internationale principes op het gebied van verantwoord *beleggen*
 - De UN Principles for Responsible Investment (PRI) – ondertekend in 2009
 - Het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant – ondertekend in 2018
- Wet- en regelgeving
 - O.a. Pensioenwet, Nederlandse Corporate Governance code, IORP2, SRD2, SFDR

¹ Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Het beleid reflecteert dat in wet- en regelgeving en internationale richtlijnen meer specifieke vereisten zijn opgenomen voor beleggingen in bedrijven en dan met name in aandelen. Ook komt naar voren dat wet- en regelgeving vraagt om meer uitleg over hoe wordt omgegaan met (financiële) risico's gerelateerd aan duurzaamheid en klimaatverandering in het bijzonder. Verder blijft het MVB-beleid continue in ontwikkeling, bijvoorbeeld vanwege maatschappelijke trends of nieuwe wet- en regelgeving. Daar waar er plannen zijn voor verdere ontwikkeling hebben we dat in het beleid of in de omschrijving van de implementatie weergegeven.

Bij MVB onderscheiden wij twee aspecten a. de keuze voor beleggingen en b. stewardship (hoe we voor de beleggingen zorgdragen). Dit zijn dan ook de twee belangrijke bouwstenen van het MVB-beleid die in paragraaf 1.2 en paragraaf 1.3 worden uitgewerkt. Vervolgens gaan paragraaf 1.4 en paragraaf 1.5 over de uitvoering van deze bouwstenen van het MVB-beleid. Daar leggen we uit hoe het MVB-beleid wordt uitgevoerd en door welke partijen. En de wijze waarop hierover verantwoording wordt afgelegd wordt uitgewerkt in paragraaf 1.6. Onderstaande figuur geeft dit schematisch weer.

Figuur: MVB bij Philips Pensioenfonds

1.2 Beleid - Keuze voor beleggingen

Er zijn drie aspecten van belang bij de keuze voor de beleggingen binnen het MVB-beleid. Ten eerste hanteren we randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen. Dat wil zeggen dat we schendingen van in Nederland algemeen aanvaarde ethische, maatschappelijke of bestuurlijke normen willen ontmoedigen of voorkomen. Ook wettelijke vereisten bepalen mede de randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen.

Ten tweede willen we waar dat kan aansluiten bij de voorkeuren van onze deelnemers op het gebied van duurzaamheid. Daarbij wordt altijd de financiële ambitie meegenomen en hebben we ons ten doel gesteld dat we niet willen dat we op de lange termijn financieel slechter uitkomen door keuzes op dit gebied.

Als laatste draagt MVB ook bij aan het maken van afwegingen op het vlak van risico en rendement. Zo brengt maatschappelijk onverantwoord handelen bijvoorbeeld risico's met zich mee en wij willen en moeten die risico's meewegen bij onze beleggingskeuzes. We kijken daarbij naar ESG-risico's en kansen. Dat doen we door informatie over het milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel "ESG-aspecten") mee te wegen bij beslissingen in de beleggingsketen.

Bovenstaande drie punten komen tot uiting in het uitsluitingsbeleid (waar willen we niet in beleggen), een beleid over keuze voor beleggingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling (waar willen we juist wél in beleggen) en in een beleid over het meewegen van ESG-informatie bij beleggingsbeslissingen om risico en rendementsafwegingen te maken. Daarnaast komen deze aspecten terug in het Manager Selectie beleid want de vermogensbeheerders die beleggen namens Philips Pensioenfondsen moeten het MVB-beleid op een geloofwaardige manier kunnen uitvoeren.

1.2.1 Uitsluitingen

In het uitsluitingsbeleid maken we onderscheid tussen **ondernemingen** en **landen**.

Ondernemingen (aandelen, obligaties en andere beleggingen in schuldpapier) –

Voor de uitsluitingslijsten die gelden voor ondernemingen wordt beoordeeld of een bedrijf betrokken is bij een ongewenste activiteit. Een onderneming (X) is betrokken bij een ongewenste activiteit als:

- de activiteit wordt verricht door X zelf of
- door een onderneming (Y) waarin X direct of indirect een belang heeft: de omzet van Y wordt dan aan X toegerekend naar rato van het belang van X in Y of
- X behoort tot een groep van ondernemingen waarvan de moedermaatschappij op grond van het voorgaande betrokken is bij een ongewenste activiteit en X diensten verleent aan een of meer ondernemingen in de groep ter ondersteuning van de ongewenste activiteit (zoals een financieringsmaatschappij).

Waar het gaat over betrokkenheid bij producten en diensten wordt gekeken naar omzet die daarmee behaald wordt. Hiervoor worden verschillende limieten voor de omzet gehanteerd. Omdat de tolerantie voor sommige producten zeer laag is (controversiële wapens en tabaksproducten) hanteren we voor ondernemingen die deze producten maken geen minimumgrens voor de omzet. Om deze reden wordt een onderneming zelfs uitgesloten als de omzet van die onderneming uit de productie van controversiële wapens of tabaksproducten b.v. slechts 1% is.

In het kader van de vaststelling van de uitsluitingslijsten, moet jaarlijks een groot aantal ondernemingen worden beoordeeld. Teneinde dit op een efficiënte wijze te doen, wordt gebruik gemaakt van dataleveranciers. De informatie die deze dataleveranciers beschikbaar kunnen stellen, sluit niet altijd naadloos aan bij de bovengenoemde beoordelingscriteria, waardoor het mogelijk is dat ondernemingen die op grond daarvan zouden moeten worden uitgesloten, toch niet terecht komen in de uitsluitingslijst. Wij accepteren dit risico, zolang er geen andere (kosten)efficiënte manier is om de juiste data te verkrijgen. Een voorbeeld is dat de huidige dataleverancier een praktische ondergrens hanteert van belangen van 10%. Omzet uit kleinere belangen wordt niet actief door de dataleverancier toegerekend aan de onderneming die het belang heeft. Een onderneming die via een belang kleiner dan 10% betrokken is bij b.v. de productie van tabak, blijft daarom 'onder onze radar' en komt niet op de uitsluitingslijst terecht, terwijl dat wel het geval zou zijn als wij op de hoogte zouden zijn van het belang.

Hieronder volgt een opsomming van de categorieën ondernemingen die wij uitsluiten.

Beleggingen in landen waar geen ESG-onderzoek wordt gedaan

Philips Pensioenfonds heeft ESG-data nodig om het MVB-beleid uit te kunnen voeren. De dataleverancier levert van een aantal landen geen ESG-data vanwege sanctiewetgeving uit EU, VK, VS en/of de VN. Dat onderzoek zou namelijk kunnen bijdragen aan beslissingen die leiden tot financiële transacties die niet zijn toegestaan.

Dit betekent dat we van deze landen en de ondernemingen in deze landen niet kunnen toetsen of ze voldoen aan onze criteria voor uitsluiting. Om die reden sluit Philips Pensioenfonds alle beleggingen in landen waar geen ESG-onderzoek wordt gedaan door de dataleverancier uit. Deze uitsluitingen gelden voor zowel alle ondernemingen uit deze landen als alle beleggingen in (quasi-) staatsobligaties van deze landen.

De lijst wordt jaarlijks vastgesteld door aan de dataleverancier te vragen van welke landen geen onderzoek meer geleverd wordt in de meest recente update van de ESG-database. Landen waar geen onderzoek meer wordt gedaan worden uitgesloten.

Beleggingen gerelateerd aan activiteiten die haaks staan op de door Philips Pensioenfonds geselecteerde SDG's (tabak en meest vervuilende fossiele energiebronnen)

We wensen niet te beleggen in bedrijven die producten maken en/of diensten verlenen die overduidelijk haaks staan op de speerpunten van het MVB-beleid (namelijk de vier geselecteerde SDG's, zie 1.2.2). Hierbij nemen we mee dat het bereiken van de SDG's niet van de ene op de andere dag gebeurt, het gaat om lange termijn doelen voor 2030 met lange

termijn transities. Maar voor sommige bedrijven is het doormaken van een transitie, zelfs op de lange termijn, niet geloofwaardig. Daarom sluiten we onderstaande bedrijven uit.

- Bedrijven die tabaksproducten maken omdat elk gebruik ervan ongezond is (past niet bij SDG 3). Dat zijn bedrijven die omzet genereren uit de productie van bijvoorbeeld sigaretten. Directe betrokkenheid (in welke mate dan ook) bij de productie van tabak leidt tot uitsluiting van de betreffende onderneming. Het doormaken van een transitie is hier minder van belang omdat het al tientallen jaren bekend is dat roken dodelijk en verslavend is.
- Bedrijven die meer dan 25% van de omzet halen uit de meest vervuilende fossiele energiebronnen, namelijk olieteerzanden, bruin- en steenkool. Deze bedrijven sluiten niet aan bij SDG's 11 en 13. Over het algemeen geldt dat bedrijven die een kleiner deel van de omzet halen uit deze energiebronnen geloofwaardiger een transitie kunnen doormaken naar meer duurzame energieopwekking.

Ondernemingen betrokken bij controversiële wapens

We wensen verder niet te beleggen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie van controversiële wapens. Dit zijn wapens die geen onderscheid maken tussen militaire en civiele doelen en vaak vele jaren na afloop van een conflict nog slachtoffers maken. De meeste van deze controversiële wapens zijn door middel van internationale wet- of regelgeving verboden of het gebruik hiervan ligt aan banden. Vanwege de wettelijke verplichting ten aanzien van clusterprojectie en consistentie in het beleid voor andere controversiële wapencategorieën leidt directe betrokkenheid, in welke mate dan ook, tot uitsluiting.

Ondernemingen die internationale richtlijnen voor MVO schenden en waar engagement niet (langer) zinvol is

Ook kunnen we besluiten niet te beleggen in ondernemingen die in hun bedrijfsvoering niet voldoen aan algemeen geaccepteerde internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen (OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles en de UN Global Compact principes). Hiertoe wordt eerst een dialoog met de betreffende onderneming gevoerd. Als deze dialoog niet het gewenste resultaat bereikt, kunnen we besluiten om de onderneming uit te sluiten op basis van schendingen van internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen (zie stewardshipbeleid). Bij besluiten over het verkopen van beleggingen met negatieve impact wegen wij ook mee of de desinvestering (potentiële) negatieve gevolgen heeft op de maatschappij en het milieu.

Staatsbedrijven van uitgesloten landen (zie onder)

Philips Pensioenfonds wenst ook niet te beleggen in bedrijven, waarin een uitgesloten land het voor het zeggen heeft. Daarvoor hanteren we als maatstaf bedrijven waarin het uitgesloten land of een sovereign wealth fund van het uitgesloten land een aandelenbelang van meer dan 50% heeft, danwel (bij het ontbreken van een aandelenbelang van meer dan 50%) evident feitelijk de zeggenschap uitoefent.

Landen (staatsobligaties) – Daarnaast hanteren we een landen uitsluitingslijst voor beleggingen in staatsobligaties.

We wensen niet te beleggen in staatsobligaties van landen waartegen sancties zijn afgekondigd door de Europese Unie en/of de Verenigde Naties.

Ook beleggen we niet in staatsobligaties van landen die significant achterblijven op ESG-gebied. Landen die significant achterblijven op ESG-gebied worden op een minder duurzame manier bestuurd, dit heeft een impact op de stabiliteit en vitaliteit van een land.

Specifiek wordt het land beoordeeld op zaken als:

- Kwaliteit van instanties
- Uitgaven voor gezondheidszorg en educatie
- Niveau van vrede
- Politieke rechten
- Luchtvervuiling

Landen die significant achterblijven, identificeren we door gebruik te maken van data afkomstig van dataleveranciers die gespecialiseerd zijn in het beoordelen van landen op ESG-gebied.

1.2.2 Keuze voor beleggingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling (SDG's)

Beleid portefeuille breed – Er valt als belegger veel te kiezen, zo zijn er vele mogelijke mixen van beleggingen die passen bij onze financiële ambitie. We kunnen daarom ook op het gebied van duurzaamheid keuzes maken zonder dat dat onze financiële ambitie in de weg staat. Omdat we beleggen voor het pensioen van onze deelnemers willen we bij deze keuzes aansluiten bij hun wensen en voorkeuren. Deze achterhalen we via deelnemersonderzoeken. Hierbij nemen we het duurzaamheidsbeleid van de aangesloten ondernemingen ook mee. Deze keuzes houden in dat we in bepaalde beleggingen meer, minder of zelfs helemaal niet beleggen vanwege duurzaamheidoverwegingen.

Op basis van de resultaten uit het deelnemersonderzoek uitgevoerd in 2020 willen we met de beleggingen bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's) en dan met name SDG's:

- 3 'Goede gezondheid en welzijn',
- 11 'Duurzame steden en gemeenschappen',
- 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en
- 13 'Klimaatactie'²

² Enkele voorbeelden van beleggingen in deze SDG's. SDG3: Denk hierbij aan beleggingen in bedrijven die vaccins en medicijnen tegen epidemieën ontwikkelen of produceren. SDG11: Beleggingen in basisvoorzieningen zoals rioleringen, maar ook innovatieve duurzame stadsontwikkeling en vervoerssystemen. SDG12: Beleggen in bedrijven die productieketens bij andere bedrijven helpen te verduurzamen zoals het verminderen van gebruik van chemicaliën of uitstoot van giftige gassen. Bedrijven die voedselverspilling kunnen verminderen, bijvoorbeeld door gebruik van toevoegingen of slimme (duurzame) verpakkingen. SDG13: Beleggingen gerelateerd aan klimaatadaptatie zoals dijken, waterkeringen en irrigatiesystemen.

Voor deze SDG's is gekozen omdat ze herkenbaar zijn, aansluiten bij het beleid van de sponsors en door deelnemers onderschreven worden als belangrijke doelen.

Wij bekijken per beleggingscategorie hoe we beleggingen kunnen selecteren die bijdragen aan duurzame ontwikkeling. We willen *meer* beleggen in beleggingen die bijdragen aan het behalen van de 4 geselecteerde SDG's ten opzichte van het beleggingsuniversum gedefinieerd aan de hand van een standaard benchmark. Ook willen we juist *minder* beleggen in beleggingen die het behalen van deze SDG's tegenwerken ten opzichte van het universum. We beoordelen bedrijven door te kijken naar de volgende aspecten:

- De mate waarin een belegging bijdraagt aan de transitie naar een duurzamere leefomgeving volgens de SDG's.
- Of algemeen geaccepteerde internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden nageleefd.

We beoordelen ook beleggingen in landen (staatsobligaties), daarbij wordt gekeken of de belegging wordt geclassificeerd als Green, Social & Sustainable (GSS) staatsobligatie. GSS-staatsobligaties worden uitgegeven door nationale overheden en zijn specifiek bedoeld voor de financiering van projecten die bijdragen aan duurzame ontwikkelingen. Om bedrijven en staatsobligaties op duurzaamheid te beoordelen maken we gebruik van leveranciers van data op dit gebied.

Beleid per beleggingscategorie

We ontwikkelen dit beleid per beleggingscategorie en implementeren het zo mogelijk kort daarna. Bij het maken van keuzes hierover hanteren we de volgende criteria³:

- De portefeuille moet in verwachting blijven voldoen aan de rendementsdoelstelling die voortkomt uit onze financiële ambitie
- Een integrale benadering heeft de voorkeur, wat betekent dat we het beleid in zoveel mogelijk beleggingscategorieën willen implementeren
- Een goede uitlegbaarheid wordt meegewogen bij de implementatie (en kan reden zijn voor bijvoorbeeld toevoeging van een zogenaamde thematische portefeuille)
- Implementatie dient zo eenvoudig mogelijk te zijn en tegen acceptabele kosten
- Het gekozen beleid moet bijdragen aan het vertrouwen dat deelnemers hebben in de wijze waarop we maatschappelijk verantwoord beleggen invullen.

We hebben beleid ontwikkeld voor beleggingen die meer bijdragen aan SDG's dan het standaard universum binnen de beleggingscategorieën beursgenoteerde aandelen en staatsobligaties wereldwijd. Dit beleid wordt hierna kort toegelicht.

Beursgenoteerde Aandelen – Het vermogensbeheer is passief tegen een benchmark die de volgende kenmerken heeft ten opzichte van een standaard marktkapitalisatie gewogen benchmark. Daarbij maken we onderscheid tussen ontwikkelde en opkomende markten.

³ Deze zijn eerder afgestemd met het Algemeen Bestuur in de vergadering van maart 2020 (PPF-AB-AJO-2020/084) en zijn in deze tekst aangescherpt.

- Nagenoeg gelijk verwacht rendement en volatiliteit.
 - Tracking Error target van 0,85% voor ontwikkelde en 0,95% voor opkomende markten.
 - Daarbij passende limieten voor risicomanagement zoals sectorlimieten.
- Zo laag mogelijk transactievolume (turnover).
- Minimaal 20%-punt meer belegd in bedrijven die aantoonbaar en meetbaar bijdragen aan onze SDG's voor ontwikkelde markten en 5%-punt voor opkomende markten.
 - We gebruiken de methodologie van het SDI Asset Owner Platform.
 - Deze bedrijven dragen bij met minimaal 10% van de omzet.
- Minimaal 30%-punt lagere CO2 intensiteit per euro aan omzet.
- Significant hogere (lagere) bootstelling aan bedrijven die de omzet genereren op een manier die goed (slecht) aansluit bij onze SDG's.

Staatsobligaties wereldwijd – Minimaal 15% van de allocatie dient geïnvesteerd te worden in GSS (Green, Social & Sustainable) staatsobligaties. GSS-staatsobligaties worden uitgegeven door nationale overheden en zijn specifiek bedoeld voor de financiering van projecten die bijdragen aan duurzame ontwikkelingen. We streven daarbij naar een nagenoeg gelijk rendement en volatiliteit van het rendement. Om de minimale allocatie naar GSS-staatsobligaties mogelijk te maken is gekozen voor semi-passief vermogensbeheer met een maximale tracking error van 0,3% versus de benchmark.

Voor de overige categorieën geldt dat deze in volgende versies van dit beleidsdocument worden opgenomen nadat de hiervoor genoemde keuzes gemaakt zijn. Het maken van de keuzes en het starten met de implementatie ervan in de portefeuille Vastgoed is voorzien in 2025.

1.2.3 Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen

Ten slotte nemen we informatie over duurzaamheid ook mee in het beleggingsproces om een optimaal rendement tegen een aanvaardbaar risico te genereren. Om die reden houden we rekening met ESG-aspecten bij beleggingsbeslissingen, net zoals we rekening houden met overige risico's en factoren zoals omzetgroei en kosten bij een bedrijf. Dat betekent dat wordt gekeken in hoeverre deze factoren zijn geprijsd in de waarde van een bedrijf of bedrijfs-/staatslening en of dat een belegging onaantrekkelijk danwel aantrekkelijk maakt uit het oogpunt van rendement en risico. Dit leidt dus niet per se tot selectie van duurzamere beleggingen, het volgende voorbeeld illustreert dat. Als een bedrijf een toenemende CO2 uitstoot heeft kan het een onaantrekkelijke belegging zijn omdat er een risico is dat een CO2 belasting of heffing wordt ingevoerd en dit niet is geprijsd. Maar het zou ook kunnen dat deze belegging juist interessant is omdat de hoge CO2 uitstoot een teken is van groei en dat dit niet is geprijsd. Als om deze laatste reden in het bedrijf belegd wordt, hebben we dus op grond van een analyse waarin ESG-factoren zijn meegenomen, gekozen voor een minder groene belegging.

Over het algemeen zijn ESG-aspecten vaak minder makkelijk in cijfers uit te drukken en op langere termijn relevant. Op basis van academisch onderzoek en onze eigen ervaringen zijn wij ervan overtuigd dat ESG-aspecten van invloed zijn op het risico en rendement van de beleggingen en daarom nemen wij deze mee in de beleggingsketen. Dat doen we als volgt:

- ESG-risico's die we classificeren als potentiële systeemrisico's worden op een short-list opgenomen met strategische ESG-risico's. De beoordeling van deze risico's wordt in de ESG-risicobeheercyclus in meer detail uitgewerkt.
- De beheersing van de ESG-risico's die niet op de short list zijn opgenomen is geïntegreerd in de beleggingsketen. We nemen ESG-aspecten mee in de processen die relevant zijn voor de keuze voor beleggingen en hoe we zorgdragen voor de beleggingen (Stewardship). Dat doen we als volgt:
 - a. Per evaluatie van een beleggingscategorie maken we een inschatting van ESG-risico's en kansen. Vervolgens bekijken we of beheersing van die risico's gewenst en mogelijk is.
 - b. Beheersing kan bijvoorbeeld bestaan uit het verminderen van blootstelling aan een gedeelte van de beleggingscategorie via aanpassing van een benchmark. En/of selectie van een manager die expertise heeft op het managen van deze risico's. En/of hier extra aandacht aan geven bij stewardship activiteiten.
 - c. Als we beheersing toepassen zoals de keuze voor een 'groene' benchmark, dan beoordelen we of aanpassingen in de ALM berekeningen nodig zijn.
 - d. Onze vermogensbeheerders van actief beheerde mandaten beoordelen hoofdzakelijk risico's en kansen ten opzichte van de benchmarks die we hanteren. Dat nemen ze mee bij het selecteren van beleggingen, op die manier nemen ze ESG-risico's en kansen mee in het beleggingsproces.

1.3 Beleid – Stewardship

We zijn een belegger voor de lange termijn, zo is onze asset allocatie gebaseerd op onze (lange termijn) ambitie. Hierbij hoort ook een verantwoord gebruik van de rechten die we hebben als belegger en het verantwoord beheer (“stewardship”) van het aan ons toevertrouwde kapitaal. Dit doen we voornamelijk door de bedrijven in onze portefeuille te monitoren, als er reden toe is een dialoog met hen aan te gaan en tijdens aandeelhoudersvergaderingen het stemrecht uit te oefenen. De opgedane inzichten uit stewardshipactiviteiten beïnvloeden ook de keuze voor beleggingen. We zijn ervan overtuigd dat deze activiteiten bijdragen aan langetermijnwaardecreatie in financiële zin maar ook voor mens en milieu (zoals te lezen in onze beleggingsprincipes).

In ons stewardshipbeleid staan de eisen die wij stellen aan stewardship monitoring, het voeren van dialoog (engagement) en stemrichtlijnen van de vermogensbeheerders. Deze zijn van toepassing op alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en staatsobligaties. Vermogensbeheerders hanteren eigen beleid met meer detail, we selecteren vermogensbeheerders waarvan het beleid aan onze vereisten voldoet en monitoren de uitvoering daarvan.

1.3.1 Monitoring van beleggingen

Om de beleggingen zo goed mogelijk te kunnen beoordelen is het belangrijk om voldoende informatie te verzamelen over de bedrijven waarin we beleggen. Het is belangrijk om ook de context van een bedrijf mee te wegen, zo gelden er verschillende wetten en regels in verschillende landen. We beoordelen alle beleggingen continu op criteria zoals milieu, mensenrechten, arbeidsomstandigheden en goed ondernemingsbestuur. Dit doen we voornamelijk op basis van extern onderzoek en analyses van de vermogensbeheerders. Op basis van de verkregen informatie wordt beoordeeld of bedrijven opereren met als doel de langetermijnwaarde te maximaliseren. Bedrijfsvoering die hieraan bijdraagt willen we aanmoedigen en bedrijfsvoering die daar afbreuk aan doet willen we aanpakken.

Hoe bedrijven opereren, heeft naast financiële consequenties ook invloed op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu. Bij het beoordelen van beleggingen wordt gekeken naar (potentiële) negatieve impact en dat doen we zoveel als mogelijk op basis van due diligence zoals omschreven in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. Hierbij maken we gebruik van internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, namelijk de tien principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles for Responsible business conduct. Wij verwachten van onze vermogensbeheerders en de ondernemingen waarin wij beleggen dat zij zich aan deze standaarden houden. Dat beschermt de langetermijnwaarde van onze beleggingen.

Naast het beoordelen van individuele bedrijven houden we ook ontwikkelingen bij die relevant zijn voor (grote delen van) de beleggingsportefeuille. Denk daarbij aan klimaatverandering, migratiestromen en privacy gerelateerd aan digitalisering. Daarvoor hanteren we een ESG-risicobeheercyclus.

1.3.2 Dialoog (engagement)

Op basis van de informatie die voortvloeit uit de monitoring van de portefeuille, gaan we een dialoog aan met de bedrijven in de portefeuille. Hierbij richten we ons op de bedrijven waarvan we inschatten dat de dialoog kan leiden tot veranderingen die zoveel mogelijk bijdragen aan langetermijnwaardecreatie. Daar hoort ook bij dat bedrijven zich op zijn minst houden aan standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen⁴ zodat onder andere (potentiële) negatieve impact op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu beperkt wordt.

Bij bedrijven waar we in beleggen die (potentieel) negatieve impact veroorzaken gebruiken wij onze invloed niet alleen om deze impact te voorkomen en/of te mitigeren maar ook om herstel en/of verhaal mogelijk te maken. Hierbij volgen we zoveel als mogelijk het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers⁵. De meest negatieve impacts krijgen prioriteit, dat bepalen we door te kijken naar de ernst ("severity"), schaal en mate van onomkeerbaarheid van de impact. Bij potentiële negatieve impacts wegen we ook de kans dat het zich voordoet mee in het bepalen van de prioriteiten.

In de volgende gevallen zijn er mogelijk consequenties die voortvloeien uit de monitoring en gevoerde dialoog:

1. Bij de meest ernstige (potentiële) negatieve impacts kunnen we besluiten om niet langer in het bedrijf te beleggen als het de situatie niet (voldoende) verbetert. Ondernemingen die zeer ernstige schendingen van 1 of meer internationale richtlijnen plegen, komen hiervoor in aanmerking. We geven deze bedrijven de kans om zich te verbeteren. Dit doen we door aan te geven bij het bedrijf dat het deze schendingen niet wenselijk acht en er verbeteringen moeten plaatsvinden om deze weg te nemen. Ook vragen we deze bedrijven de aangerichte schade te herstellen en het mogelijk te maken voor getroffenenen om de schade te verhalen. Hierbij vragen we bedrijven de OESO-richtlijnen te volgen.

We zullen onze verwachtingen kenbaar maken aan het bedrijf en vragen een plan op te stellen om de situatie te verbeteren. Ondernemingen krijgen maximaal 6 jaar de tijd om verbetering te laten zien, deze maximumtermijn is afhankelijk van het onderwerp waarover gesproken wordt en de context waarin het bedrijf opereert⁶.

⁴ UN Global Compact, OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles for Responsible business conduct.

⁵ Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden bieden c.q. daaraan bijdragen. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen direct verbonden zijn met de negatieve impact, verlangen wij dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken.

⁶ Bijvoorbeeld een mijnbouwbedrijf in een opkomende economie dat jarenlang een gebied heeft vervuild zal eerst moeten stoppen met de vervuiling en daarna wordt gewerkt aan herstel van het milieu en vergoedingen aan getroffenenen zoals boeren in de omgeving of mensen die ziek zijn geworden door de vervuiling. Dit zal over het algemeen langer duren dan het oplossen van een geval van fraude bij een westers bedrijf.

Daarna monitoren we de voortgang. Na afloop van de termijn of bij onvoldoende voortgang zullen we formeel besluiten om wel of niet in het bedrijf te blijven beleggen (zie het uitsluitingsbeleid). Bij besluiten over het verkopen van beleggingen vanwege negatieve impact nemen wij ook de (potentiële) gevolgen van de desinvestering op maatschappij en milieu mee. Momenteel richten we ons op de meest ernstige (potentiële) negatieve impacts.

2. Daarnaast kunnen we via ons stemgedrag druk uitoefenen op de onderneming. Zie stembeleid.
3. We ondernemen in sommige gevallen juridische stappen tegen bedrijven. Dit doen we bijvoorbeeld om eventuele financiële schade te verhalen als het bestuur van een bedrijf ons niet juist heeft geïnformeerd. Daarvoor hebben we een class action beleid.

Ook gaan we de dialoog aan met vermogensbeheerders over de uitvoering van de stewardship activiteiten. Dat doen we door periodiek met onze vermogensbeheerders over stewardship en het meenemen van ESG-aspecten in het beleggingsproces te spreken. Zo kunnen we vermogensbeheerders aanspreken als ze het beleid niet voldoende uitvoeren of juist leren van "best practices". Deze informatie wordt meegewogen bij de beoordeling van vermogensbeheerders.

1.3.3 Stemmen

Beleggingen in aandelen geven ons het recht om te stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen over onderwerpen die spelen bij het bedrijf. Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen we indirect invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. We zullen daarom geïnformeerd het stemrecht uitoefenen, we volgen niet blindelings het management of een proxyadviesbureau. We gebruiken informatie van verschillende bronnen, zo wordt de informatie uit monitoring van het bedrijf en mogelijk de gevoerde dialoog meegewogen.

We hebben als uitgangspunt dat het bestuur van een bedrijf wil zorgen voor continuïteit en een zo hoog mogelijke waarde op de lange termijn. Met onze activiteiten willen we daaraan bijdragen en besturen niet in de weg zitten waar daar geen reden toe is. Dit betekent in de praktijk dat we vaak de stemaanbevelingen van het bestuur van een bedrijf volgen. Hiervan wordt afgeweken als bedrijven niet voldoende verbetering laten zien op zaken die we eventueel in dialoog hebben voorgelegd die volgens ons niet goed zijn voor de langetermijnwaarde van onze belegging. Daar hoort bij dat bedrijven zich op zijn minst houden aan standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen zodat (potentiële) negatieve impact op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu beperkt wordt. En ook het meenemen van ESG-aspecten die relevant zijn voor het bedrijf.

Naast stemrecht hebben we het recht om stemvoorstellen aan te dragen (agenderingsrecht) waarop aandeelhouders vervolgens kunnen stemmen. Omdat we een langetermijnbelegger zijn, vinden we het belangrijk een goede relatie met het bestuur van een onderneming te onderhouden. Daarom hebben we de voorkeur om ideeën in dialoog met het management

te bespreken. Het inbrengen van stemvoorstellen zal daarom alleen in uitzonderlijke situaties gebeuren en we zullen de onderneming vooraf hierover informeren.

Ons doel is om het stemrecht zoveel als mogelijk uit te oefenen, we willen op zijn minst 90% van het stemrecht uitoefenen (gebaseerd op het totale vermogen onder beheer met stemrecht, niet het aantal stemmen). Daarnaast geven we een toelichting op stemmen tegen aanbevelingen van het bestuur en stemmen over voorstellen van aandeelhouders.

Wij lenen geen aandelen uit, daarom kunnen we in principe het stemrecht uitoefenen. Ook lenen wij geen aandelen van anderen om gebruik te kunnen maken van hun stemrecht.

1.4 Uitvoering – Keuze voor beleggingen

De beleggingsportefeuille komt tot stand door keuzes in de gehele beleggingsketen. In onderstaande tabel staat de rol van de betrokken partijen (Philips Pensioenfonds zelf, BlackRock als zogeheten master manager, Cambridge en de onderliggende vermogensbeheerders) bij de uitvoering van het MVB-beleid over de keuze voor beleggingen. We nemen de afspraken over de uitbesteding van het MVB-beleid op in de contracten met de relevante uitbestedingspartners.

	Uitsluitingen	Keuze voor beleggingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling (SDG's)	Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen
Philips Pensioenfonds	-Opstellen uitsluitingslijst -Opnemen in onafhankelijke compliance monitoring (SST)	-Aanpassen benchmarks en/of mandaatrichtlijnen	-Meewegen ESG bij strategische beleggingskeuzes -Meewegen bij interne processen zoals "Investment Monitoring" en "Manager Selectie"
BlackRock: master manager	-Opnemen in contracten met managers -Opnemen in compliance monitoring	-Adviseren Philips Pensioenfonds -Implementeren in totale portefeuille -Rapportage per asset class en totale portefeuille	-Rapportage totale portefeuille -Advies aan Philips Pensioenfonds -Meewegen bij monitoren en beoordelen managers
Cambridge: adviseur manager research		-Adviseren Philips Pensioenfonds	-Meewegen bij manager selectie -Meewegen bij monitoren en beoordelen managers
Vermogensbeheerders	-Implementeren in de sub-portefeuilles	-Implementeren benchmarks en mandaatrichtlijnen -Rapportage per sub-portefeuille	-ESG integreren in processen (actief beheerder mandaten)

1.4.1 Uitsluitingen

Het uitsluitingsbeleid wordt toegepast op al onze beleggingen behalve waar dat zou leiden tot onevenredige kosten of waar het niet mogelijk is.

We stellen jaarlijks een lijst van uitgesloten ondernemingen en landen vast (zie Philips Pensioenfonds-website – download sectie). Voor de identificatie van deze ondernemingen gebruiken we data van leveranciers van onderzoek op het gebied van controversiële wapens, tabak, fossiele brandstoffen en aandelenbelangen. Daarnaast gebruiken we informatie van BlackRock over bedrijven die internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen schenden en de mogelijke engagement daarop. Voor de identificatie van uit te sluiten landen baseren we ons op data van een leverancier gespecialiseerd in landenonderzoek (zowel data over ESG-aspecten als data over sancties). BlackRock zorgt vervolgens voor de implementatie van de lijst in de portefeuille.

In sommige gevallen wordt belegd in beleggingsfondsen waardoor uitsluitingen niet direct kunnen worden opgelegd. We houden dan rekening met de lijst bij het selecteren van fondsen én monitoren periodiek de blootstelling zodat we eventueel actie kunnen ondernemen mochten er uitgesloten bedrijven of landen in een fonds worden opgenomen.

Bij vastgoed beleggen we niet in fondsen die worden beheerd door bedrijven op de uitsluitingslijst. Daarnaast doen we ook een check op de huurinkomsten voor het aangaan van nieuwe toezeggingen van kapitaal. De huurinkomsten mogen voor maximaal 10% afkomstig zijn van bedrijven op de uitsluitingslijst, als we eenmaal belegd zijn monitoren we dat jaarlijks. Als we boven de 10% komen maken we een exit plan waarbij we het rendement van de belegging meewegen. Dat zou in theorie kunnen betekenen dat we nog enkele jaren in het Fonds blijven beleggen.

1.4.2 Keuze voor beleggingen die bijdragen aan duurzame ontwikkeling (SDG's)

We onderzoeken per beleggingscategorie hoe we beleggingen kunnen selecteren die bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Hieronder staat op hoofdlijnen hoe implementatie eruit kan zien.

- Om binnen een beleggingscategorie meer te beleggen in activiteiten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling kunnen we ervoor kiezen om een 'donkergroene' portefeuille toe te voegen aan de bestaande portefeuille, waardoor het totaal aan beleggingen in de betreffende beleggingscategorie 'groener' wordt. Ook kunnen we ervoor kiezen om de bestaande portefeuille(s) 'groener' in te richten.
- Op het niveau van sub-portefeuilles kunnen we sturen door het aanpassen van benchmarks en de mandaatrichtlijnen.
 - Bij passief beheerde portefeuilles wordt de benchmark (vrij) nauwkeurig gevolgd. Daarom kunnen we daar de keuze voor beleggingen sturen via de benchmark.
 - Bij actief beheerde mandaten wordt tot op zekere hoogte afgeweken van de benchmark door de vermogensbeheerders. Bij dit type mandaten kunnen we de keuze voor beleggingen sturen door het aanpassen van benchmarks en/of de mandaatrichtlijnen.

We hebben binnen de beleggingscategorie beursgenoteerde aandelenbeleggingen gekozen die meer dan het standaard universum bijdragen aan onze vier SDG's. Hieronder lichten we toe hoe dat is gedaan, welke partijen daarbij zijn betrokken en welke dataproviders zijn gebruikt.

Beursgenoteerde aandelen: Het vermogensbeheer is passief, daarom hebben we de benchmarks voor aandelen uit ontwikkelde markten en uit opkomende markten aangepast op basis van informatie over duurzaamheid op bedrijfsniveau. Dat hebben we als volgt gedaan.

1. Startpunt is de Stoxx Developed Markets TMI, een prijsgewogen benchmark, voor ontwikkelde markten en de Stoxx Emerging Markets TMI voor opkomende markten.

2. Uit die benchmark halen we bedrijven die
 - a. zijn opgenomen op de uitsluitingslijsten van het Fonds,
 - b. een groot deel van de omzet halen uit producten en diensten die afbreuk doen aan het behalen van SDG's 3, 11 en 12
 - c. een groot deel van de omzet halen uit producten en diensten die afbreuk doen aan het behalen van SDG 13 (Klimaatactie) én die daarbij geen klimaatambities hebben die zijn goedgekeurd door het Science Based Targets Initiative (SBTI) of soortgelijke beoordeling door een dataprovider als SBTI geen richtlijnen heeft uitgebracht voor de sector waarin het bedrijf actief is, en/of
 - d. een ernstige controversie kennen die te koppelen is aan onze SDG's.
3. Vervolgens passen we de gewichten aan van de bedrijven op basis van SDG-alignment zodat die benchmark voldoet aan de kenmerken zoals opgenomen aan het slot van paragraaf (1.2.2).

De benchmarks zijn ontwikkeld door Qontigo in opdracht van Philips Pensioenfonds en BlackRock heeft geadviseerd. De SDG-data die zijn verzameld aan de hand van de criteria van het Sustainable Development Investments Asset Owner Platform (SDI AOP), komen van Entis, overige ESG-data komen van ISS.

Staatsobligaties wereldwijd – In de beleggingsrichtlijnen van de vermogensbeheerder is opgenomen dat minimaal 15% van de allocatie geïnvesteerd dient te worden in GSS-staatsobligaties. De maximale Tracking error is aangepast van 0.2% naar 0.3% om dit mogelijk te maken.

1.4.3 Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen

Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen vindt plaats op verschillende niveaus. Identificatie en beheersing van de systemische ESG-risico's vindt plaats via het strategisch risicomanagement. Bij het bepalen van de strategische asset allocatie neemt Philips Pensioenfonds duurzaamheid mee conform het beleid (1.2.3) bij evaluaties van beleggingscategorieën en wanneer relevant maken we aanpassingen binnen ALM. De Master Manager adviseert bij het opstellen van evaluaties van beleggingscategorieën.

Daarnaast willen we dat onze managers van actief beheerde mandaten ESG-informatie gebruiken om een zo hoog mogelijk rendement te behalen tegen een aanvaardbaar risico. Om dat te meten vergelijken we de behaalde rendementen met benchmarks en rendementsdoelstellingen. Die beoordelen we over lange periodes van 3 tot 5 jaar of een business cycle.

Hoe ESG-informatie wordt meegenomen door de vermogensbeheerders van sub-portefeuilles wordt beoordeeld aan de hand van informatie van de managers, BlackRock, Cambridge en intern verkregen informatie. De vermogensbeheerders rapporteren over het gebruik van ESG-informatie bij het selecteren van beleggingen. BlackRock en Cambridge beoordelen dit en rapporteren hierover aan ons. We gebruiken ESG-informatie ook bij de interne monitoring en selectie van vermogensbeheerders.

1.5 Uitvoering – Stewardship

We hebben de uitvoering van het stewardshipbeleid grotendeels uitbesteed aan onze master manager (BlackRock). Ook de onderliggende beheerders van sub portefeuilles spelen een belangrijke rol. We nemen de afspraken over de uitbesteding van het MVB-beleid op in de contracten met de relevante uitbestedingspartners.

Het beleid geeft op hoofdlijnen aan hoe de langetermijnwaarde van de beleggingen beschermd en mogelijk verhoogd kan worden, de gedetailleerde invulling ervan laten we over aan de vermogensbeheerders. In onderstaande tabel staat de rol van de betrokken partijen bij de uitvoering van het stewardshipbeleid. Omdat BlackRock het grootste gedeelte van het vermogen beheert en de engagement-resultaten van BlackRock mogelijk kunnen leiden tot uitsluitingen die ook worden doorgevoerd in onze mandaten bij de andere vermogensbeheerders staan de activiteiten van BlackRock centraal in de uitvoering van ons beleid. Voor engagement en stemmen in relatie tot de beheersing van klimaatrisico's en de energietransitie volgen wij de zogeheten BlackRock Climate and Decarbonization Stewardship richtlijnen. Het gedetailleerde Stewardshipbeleid van BlackRock is te vinden via de links in de voetnoot.⁷

	Monitoring	Dialoog	Stemmen
Philips Pensioenfonds	-Totale portefeuille en sub-portefeuilles -Maatschappelijke ontwikkelingen (systematische effecten)	-Beoordelen uitvoering beleid -Dialoog met sub-portefeuillemanagers en de master manager	-Beoordelen uitvoering beleid
BlackRock: master manager	-Totale portefeuille en sub-portefeuilles -Maatschappelijke ontwikkelingen (systematische effecten)	-Voeren dialoog	-Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
Cambridge: adviseur manager research	-Beoordelen sub-portefeuillemanagers	-Beoordelen sub-portefeuillemanagers	
Vermogensbeheerders	-Beoordelen van individuele beleggingen	-Voeren dialoog	-Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

⁷ Zie <https://www.blackrock.com/corporate/literature/fact-sheet/blk-responsible-investment-engprinciples-global.pdf>
En zie <https://www.blackrock.com/corporate/literature/publication/climate-and-decarbonization-stewardship-guidelines.pdf>

1.5.1 Monitoring van beleggingen

Bij de keuze voor beleggingen houden we op verschillende manieren rekening met ESG-factoren. Om dit te kunnen doen worden de beleggingen gemonitord. Dit doen we op verschillende niveaus in de beleggingsketen.

- Philips Pensioenfonds monitort het ESG-profiel van de beleggingen op basis van informatie die wordt verkregen uit de interne portefeuille monitoring, informatie van BlackRock, Cambridge en de vermogensbeheerders van sub-portefeuilles.
- BlackRock beoordeelt het ESG-profiel van de totale portefeuille én sub-portefeuilles om Philips Pensioenfonds te adviseren en om vermogensbeheerders te monitoren.
 - Dit betekent dat BlackRock jaarlijks per beleggingscategorie over de uitvoering van het MVB-beleid en het ESG-profiel van de beleggingen rapporteert. Deze rapportage wordt besproken en als nodig kan Philips Pensioenfonds daar opvolging aan geven.
 - Ook is BlackRock verantwoordelijk voor het identificeren van (potentieel) negatieve impact veroorzaakt door bedrijven waarin belegd wordt. BlackRock beoordeelt of bedrijven zich houden aan internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, namelijk de tien principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles for Responsible business conduct.⁸ Bij deze beoordeling wordt zoveel als mogelijk het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers gevolgd.
- Cambridge beoordeelt hoe de vermogensbeheerders ESG-informatie integreren in hun beleggingsprocessen en neemt dit mee in het oordeel over vermogensbeheerders van sub-portefeuilles. Ook wordt dit expliciet meegewogen bij het selecteren van nieuwe managers.
- De vermogensbeheerders van sub-portefeuilles monitoren individuele beleggingen uit het universum dat relevant is voor de portefeuille die ze beheren.

1.5.2 Dialoog (engagement)

Vermogensbeheerders van sub-portefeuilles voeren het beleid uit en rapporteren erover aan BlackRock en Philips Pensioenfonds. Bij de uitvoering van dit beleid wordt de aanpak van de vermogensbeheerders gevolgd. We beoordelen of deze aanpak aansluit bij het MVB-beleid. We moedigen samenwerking op het gebied van engagement aan wanneer het de effectiviteit ervan bevordert.

⁸ In dit proces wordt informatie van diverse bronnen, waaronder maatschappelijke organisaties zoals non-gouvernementele organisaties (NGO's) en vakbonden, meegewogen bij het beoordelen van (potentiële) negatieve impact. De identificatie geschiedt aan de hand van data. We prioriteren bedrijven die volgens de dataprovider een zeer ernstige schending (het ernstigste niveau) van de in ons beleid vermelde richtlijnen voor verantwoord ondernemen kennen. Deze identificatie methodologie kan worden aangevuld met andere informatie, zoals inzichten uit engagement activiteiten.

Dialogo vanwege zeer ernstige schendingen van 1 of meer internationale richtlijnen wordt uitgevoerd door BlackRock. We hebben hiervoor gekozen omdat BlackRock een index belegger is waardoor een zo groot mogelijk deel van het universum wordt meegenomen en het voor ons efficiënt is om via BlackRock de voortgang van engagements te volgen. Als we besluiten op basis van engagementresultaten een bedrijf uit te sluiten, dan voeren we dat door in alle sub-portefeuilles. Daarnaast worden de overige vermogensbeheerders van sub-portefeuilles aangespoord om ook de dialoog aan te gaan over (zeer) ernstige schendingen van internationale richtlijnen en hierover te rapporteren.

We bepalen op basis van de aangeleverde informatie van BlackRock of een bedrijf wordt uitgesloten op basis van schendingen van internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen. Philips Pensioenfonds treedt hierover in overleg met de sponsors in het geval er mogelijk zakelijke relaties bestaan met de onderneming die in aanmerking komt voor uitsluiting.

Ook gaan we periodiek met de vermogensbeheerders in gesprek over het uitvoeren van stewardship activiteiten en het meenemen van ESG-aspecten in het beleggingsproces.

Soms komt het voor dat we op een specifiek onderwerp of een deel van de portefeuille af zouden willen wijken van de aanpak van de vermogensbeheerders. Bijvoorbeeld om een bepaald thema (tijdelijk) meer aandacht te geven. In dat geval stellen we mogelijk een dienstverlener aan om dit in te vullen of sluiten we aan bij een collectieve dialoog.

1.5.3 Stemmen

De vermogensbeheerders die namens Philips Pensioenfonds beleggen, stemmen ook op aandeelhoudersvergaderingen. De vermogensbeheerders laten minimaal eens per jaar zien dat de invulling van het stemrecht in overeenstemming is met het stembeleid van Philips Pensioenfonds. BlackRock rapporteert op kwartaalbasis.

Voor de uitvoering van het stembeleid voor alle beleggingen in beursgenoteerde aandelen en beursgenoteerd vastgoed volgen we de gedetailleerde stemrichtlijnen van BlackRock⁹. Voor de uitvoering van het stembeleid in relatie tot beheersing van klimaatrisico's en de energietransitie volgen we de zogeheten BlackRock Climate and Decarbonization Stewardship richtlijnen. Deze voldoen aan de vereisten uit ons beleid. Voor andere portefeuilles waar stemrecht van toepassing is (niet-beursgenoteerd vastgoed) monitoren we of dit voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in ons beleid.

⁹ Zie <https://www.blackrock.com/corporate/literature/fact-sheet/blk-responsible-investment-engprinciples-global.pdf>
En zie <https://www.blackrock.com/corporate/literature/publication/climate-and-decarbonization-stewardship-guidelines.pdf>

1.6 Verantwoording over MVB

In deze sectie leggen we uit hoe we verantwoording afleggen over het beleid en de uitvoering ervan. Daarbij maken we onderscheid tussen interne en externe verantwoording.

1.6.1 Interne verantwoording

Dit betreft de verantwoording die wordt afgelegd aan het NUB (Niet Uitvoerend Bestuur) door het UB (Uitvoerend Bestuur) op basis van informatie van BlackRock, Cambridge, de vermogensbeheerders van sub-portefeuilles en het Bestuursbureau.

In de rapportages en advisering aan het NUB wordt terugkoppeling gegeven over MVB in onze beleggingsketen. Daarin worden in ieder geval onderstaande aspecten opgenomen.

- Welke duurzaamheidsrisico's zijn geïdentificeerd met zo mogelijk een risicobereidheid, key risk indicators en (kwantitatieve) normen die aansluiten bij de risicobereidheid.
- De wijze waarop ESG-aspecten zijn meegenomen bij strategisch beleggingsadvies zoals in:
 - advies over de allocatie richtniveaus,
 - benchmarks en
 - de keuze voor passief of actief management.
- Het duurzaamheidsgehalte van de diverse beleggingscategorieën waarin wordt belegd en veranderingen ten opzichte van de periode ervoor.
- Beoordeling over ESG-integratie per vermogensbeheerder (sub-portefeuille niveau).
- Het UB plaatst een samenvatting van de uitgevoerde stewardship activiteiten in een specifiek kwartaal in de NUB-kwartaalrapportage. Hierbij ligt de nadruk op de dialoog die door BlackRock is gevoerd met bedrijven die in aanmerking komen voor uitsluiting (meest significante negatieve impact).
- Een keer per jaar wordt de kwaliteit van de dienstverlening geëvalueerd. Uitvoering van MVB-beleid is daar onderdeel van. De door BlackRock uitgevoerde activiteiten zijn onderdeel van de sectie "ESG" van de evaluatie van de serviceprovider. Externe managers worden beoordeeld aan de hand van het jaarlijkse ESG-rapport van BlackRock en de manager beoordelingen van Cambridge en van BlackRock, eventuele bevindingen worden meegenomen bij het proces Investment Monitoring.

1.6.2 Externe verantwoording

Dit betreft verantwoording die wordt afgelegd aan onze deelnemers en andere belanghebbenden, die publiekelijk beschikbaar is. We leggen verantwoording af over het beleid en de uitvoering ervan.

Bij de externe verantwoording over de *uitvoering van stewardshipactiviteiten* richten we ons met name op de activiteiten van BlackRock omdat:

- De activiteiten van BlackRock een representatief beeld geven over die in de gehele portefeuille. Dat komt onder andere omdat BlackRock het grootste gedeelte van de portefeuille beheert.
- De engagements door BlackRock op (potentiële) negatieve impact door bedrijven mogelijk kunnen leiden tot uitsluitingen die ook worden doorgevoerd in onze mandaten bij de andere vermogensbeheerders.
- Het niet kostenefficiënt is om over alle stewardshipactiviteiten bij de diverse vermogensbeheerders in de portefeuille te rapporteren. Bijvoorbeeld omdat de posities relatief klein zijn.

De externe verantwoording is grotendeels gebaseerd op wet- en regelgeving en betreft in ieder geval onderstaande aspecten.

- Publiceren van de uitsluitingslijst.
- We publiceren (een beknopte versie van) het MVB-beleid waarin we onder andere uitleggen hoe we in het beleggingsbeleid rekening houden met ESG-aspecten. Dit doen we in ieder geval in het bestuursverslag (jaarverslag) en de verklaring inzake beleggingsbeslissingen.
- We leggen uit hoe het MVB-beleid wordt uitgevoerd in de verschillende beleggingscategorieën waarin we beleggen. Als het MVB-beleid niet (volledig) wordt uitgevoerd leggen we uit waarom dat zo is.
- Jaarlijks publiceren van namen van beleggingen
 - Een lijst met alle beleggingen in de beursgenoteerde aandelenportefeuille.
 - Een lijst met de qua marktwaarde grootste titels in de andere beleggingscategorieën.
- De lijst met alle beleggingen in de beursgenoteerde aandelenportefeuille wordt aangevuld met informatie over stemmen en engagement (die wordt elk kwartaal met maximaal een kwartaal vertraging bekend gemaakt via onze website):
 - Of en hoe gestemd is per onderwerp per aandeelhoudersvergadering met een uitleg van de meest significante stemmen (die definiëren we als stemmen tegen management en stemmen op voorstellen van aandeelhouders).
 - Een overzicht van stemactiviteiten met statistieken over het aantal stemmen en stemmen tegen management.
 - Daarnaast informatie over bedrijven waarmee dialoog gevoerd is en op welke onderwerpen.
 - Voor enkele relevante onderwerpen een samenvatting van de gevoerde engagement activiteiten en de resultaten ervan bij specifieke bedrijven.
 - Een overzicht van engagement activiteiten met het aantal engagements en opgesplitst per onderwerp.
 - Dit overzicht bevat ook informatie over de engagements over de meest significante negatieve impacts.
- Ad hoc publicatie van specifieke voorbeelden van beleggingen en waarom we daarin beleggen. We gebruiken voorbeelden van beleggingen die aansluiten bij de SDG's en beleggingen waar we mee engagen (als nodig geanonimiseerd).
- We geven informatie over duurzaamheidsrisico's en hoe die worden meegenomen in het beleggingsproces. Daarbij baseren we ons in ieder geval op wet- en regelgeving over informatieverplichtingen rondom duurzaam beleggen (SFDR).

- We nemen om het jaar deel aan de beoordeling door de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) en de beoordeling door de organisatie achter de Principles for Responsible Investment.
- We voldoen aan de rapportageverplichtingen voortkomend uit de Sustainable Finance Disclosure Regulation. Dat betekent onder anderen dat we onze classificatie kenbaar maken en de sjablonen behorende bij onze classificatie op de website publiceren.